

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.022.01.2019

Zofia Antoszczyk
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Piotrkowie Trybunalskim
ul. Próchnika 34
97-300 Piotrków Trybunalski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/043 - Opieka nad dziećmi w pogotowiach opiekuńczych i rodzinnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim ¹ ul. Próchnika 34, 97-300 Piotrków Trybunalski
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zofia Antoszczyk – Dyrektor MOPR od dnia 1 września 2013 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawdliwość organizacji pracy zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego przez powiatowe centra pomocy rodzinie. 2. Prawdliwość i skuteczność działań na rzecz unormowania sytuacji dzieci.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (I półrocze). Dla realizacji celu kontroli wykorzystane zostały także dowody sporządzone przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Andrzej Pietrzyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/184/2019 z 2 października 2019 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: MOPR lub Ośrodek.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

MOPR zorganizował na terenie miasta Piotrkowa Trybunalskiego⁴ miejsca interwencyjne w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zapewniając dzieciom opiekę w sytuacjach kryzysowych. Pomimo podejmowanych działań promocyjno-informacyjnych, w okresie objętym kontrolą MOPR nie pozyskał kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. Ośrodek zapewnił na terenie Miasta właściwą liczbę koordynatorów pieczy zastępczej. Kandydatom do stworzenia rodzin zastępczych udzielał wsparcia i umożliwiał odbycie szkoleń podnoszących ich kwalifikacje.

MOPR monitorował wnioski kierowane do sądu o przeniesienie dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych z miejscami dla dzieci odebranych w wyniku interwencji do innych placówek i rodzin w celu ograniczenia czasu pobytu dzieci w warunkach tymczasowych.

Ośrodek, z nielicznymi wyjątkami, sprawnie gromadził i przekazywał placówkom opiekuńczo-wychowawczym dokumentację dotyczącą umieszczanych w nich dzieci. Radzie Miasta składał coroczne sprawozdania z działalności MOPR oraz zestawienia potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej na kolejne lata.

MOPR jako organizator pieczy zastępczej współpracował z sądami i kuratorami sądowymi, pracownikami pomocy społecznej i asystentami rodziny oraz innymi osobami i instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku w sytuacji kryzysowej. Ośrodek podejmował działania mające na celu skrócenie okresu przebywania dziecka w placówce w trybie interwencyjnym. Współpracował również z rodzinami biologicznymi dzieci w celu zapewnienia ewentualnego powrotu dziecka do rodziny.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawidłowość organizacji i nadzorowania pracy zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego.

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizacja pieczy zastępczej w powiecie. Realizacja zadań własnych i zleconych powiatu w zakresie zapewnienia pieczy zastępczej dzieciom w sytuacji kryzysowej.

a. Na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało w 2017 r. 67 placówek opiekuńczo-wychowawczych, natomiast w 2018 r. i w I połowie 2019 r. - 68 placówek, z czego dwie stanowiły placówki typu interwencyjnego dysponujące łącznie 75 miejscami, a 10 to placówki socjalizacyjne z miejscami interwencyjnymi dla 59 dzieci.

Liczba rodzin zastępczych zawodowych w województwie wynosiła w kolejnych latach odpowiednio: 73, 87 i 85, z czego 39, 33 i 29 stanowiły rodziny pełniące

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Miasto.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

funkcję pogotowia rodzinnego, dysponujące w kolejnych latach 117, 99 i 87 miejscami dla dzieci z interwencji.

Łączna liczba miejsc dla dzieci w sytuacjach kryzysowych (interwencyjnych) wynosiła w województwie odpowiednio: 243, 226 i 214.

W 2017 r. na terenie całego województwa odebrano w wyniku interwencji łącznie 80, a w 2018 r. 61 dzieci, z czego odpowiednio 16 i 26 umieszczono pod opieką rodzin spokrewnionych, 42 i 18 - w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego (w tym z miejscami interwencyjnymi), a 22 i 17 - w zawodowych rodzinach zastępczych.

W okresie objętym kontrolą na terenie Miasta funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze. Były to placówki typu socjalizacyjnego, w których umieszczano również dzieci odebrane w wyniku interwencji. W ośrodkach tych nie określono limitów miejsc zarezerwowanych na wypadek konieczności przyjęcia ww. dzieci – w praktyce wykorzystywano dostępne w danym czasie, wolne miejsca. Liczba rodzin zastępczych zawodowych wynosiła pięć w latach 2017-2018 oraz sześć w I półroczu 2019 r. Brak było natomiast na terenie Miasta rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. W 2017 r. dwoje dzieci, a w 2018 r. jedno dziecko z terenu Piotrkowa Trybunalskiego przebywało w jednostkach pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w innych powiatach (zielonogórskim i bełchatowskim).

W badanym okresie na terenie Miasta odebrano 43 dzieci, w tym: 10 w 2017 r., 18 w 2018 r. i 15 w I połowie 2019 r., z czego pod opieką rodzin spokrewnionych umieszczono odpowiednio: 3, 13 i 14 dzieci, zaś w placówkach opiekuńczo-wychowawczych⁶ - 7, 5 i 1.

(dowód: akta kontroli str. 491-503)

MOPR został wyznaczony na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zarządzeniem Nr 540 Prezydenta Miasta Piotrkowa Trybunalskiego⁷ z dnia 29 grudnia 2011 r., w którym jednostce tej powierzono zadania z zakresu organizacji pracy z rodziną. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym MOPR⁸, na terenie Miasta zadania z zakresu opieki nad dziećmi w pogotowiach opiekuńczych i rodzinnych realizowane były przez wydzieloną komórkę organizacyjną MOPR – Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka⁹, w ramach której działały: Zespół ds. Asysty Rodzinnej, Zespół ds. Realizacji Pomocy Rodzinie i Dziecku, Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej i Zespół Wsparcia Specjalistycznego.

Zadania z zakresu opieki nad dziećmi w pogotowiach opiekuńczych i rodzinnych realizowane były w oparciu o Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście na lata 2016-2018 i analogiczny program na lata 2019-2021.

(dowód: akta kontroli str. 192-219)

b. Do zadań MOPR w zakresie wynikającym z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁰ należało m.in. opracowywanie i realizacja gminnych programów wspierania rodziny, tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

(dowód: akta kontroli str. 192-255)

Dyrektor MOPR przedkładał Prezydentowi i Radzie Miasta coroczne sprawozdania z działalności Ośrodka jako organizatora pieczy zastępczej, obejmujące m.in.

⁶ Typu socjalizacyjnego z miejscami dla dzieci z interwencji.

⁷ Dalej: Prezydent.

⁸ Zarządzenie Nr 126 Prezydenta z dnia 26 marca 2015 r. ze zm.

⁹ Dalej: CWRiDz.

¹⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 1111, ze zm., dalej: ustawa.

zestawienie potrzeb w powyższym zakresie na kolejny rok¹¹. Na kolejne lata (2017-2019) zgłoszono zapotrzebowanie na środki finansowe w wysokościach: 3.879,6 tys. zł, 3.864,2 tys. zł¹² oraz 4.223,6 tys. zł¹³. Poniesione koszty wyniosły odpowiednio: 3.746,3 tys. zł (96,6% wysokości pierwotnego zapotrzebowania) w 2017 r. oraz 3.946 tys. zł (102,1% jw.) w 2018 r. Kierownik CWRiDz wyjaśnił, że w 2017 r. niższa od zgłoszonego zapotrzebowania kwota wydatków wynikała z niższej liczby świadczeń wypłaconych na podstawie wniosków złożonych przez pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz przez rodziców zastępczych na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Ponadto na 2017 r. zaplanowano środki finansowe na wynagrodzenie m.in. dla sześciu rodzin zastępczych zawodowych, a z przyczyn niezależnych od MOPR (brak kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej) wydatkowano środki dla czterech funkcjonujących zawodowych rodzin zastępczych. Natomiast w 2018 r. wyższe (niż pierwotnie zgłoszone zapotrzebowanie) wydatki wynikały z realizowanych programów rządowych.

(dowód: akta kontroli str. 56-180)

Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie jednego dziecka w rodzinie zastępczej – pogotowiu rodzinnym wynosiły 2.542 zł w 2017 r. oraz 2.900 zł¹⁴ w 2018 r., a w dwu placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej (w tym dzieci z interwencji) - 5.026 zł w 2017 r., 5.638 zł w 2018 r. i 6.294 zł w I połowie 2019 r.

Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie jednego dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej - niespokrewnionej wynosiły w 2017 r. 1.000 zł, a w 2018 r. i pierwszej połowie 2019 r. 1.052 zł, natomiast w rodzinie zastępczej niezawodowej - spokrewnionej odpowiednio: 600 zł oraz 695 zł.

(dowód: akta kontroli str. 353-356, 499-503)

c. Procedury dotyczące obiegu informacji oraz postępowania z dzieckiem w sytuacji kryzysowej, któremu trzeba zapewnić opiekę niezwłocznie, niezależnie od pory dnia i nocy, w tym także w okresie weekendowo-świętecznym, zostały określone w zarządzeniu Dyrektora MOPR nr 9/2015 z dnia 1 kwietnia 2015 r. (załącznik nr 2 – Procedury monitorowania wspierania rodzin problemowych). Procedury zapewniały m.in. przyjmowanie dzieci do placówek interwencyjnych we wszystkie dni tygodnia, również dni świąteczne i/lub wolne od pracy, przez całą dobę. W przypadku interwencyjnego odebrania dziecka pracownik socjalny dokonywał uzgodnień z CWRiDz w celu ustalenia miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej zapewniającej miejsca dla dzieci z interwencji. Dziecko mogło zostać umieszczone w takiej placówce również na polecenie sędziego, w wyniku doprowadzenia przez policję, pracownika szkoły lub osobę, która stwierdziła porzucenie dziecka, zagrożenie jego życia lub zdrowia. W takich przypadkach, zgodnie z powołanymi procedurami, dyrektor placówki, do której trafiło dziecko powinien powiadomić niezwłocznie (w ciągu 24 godzin) właściwy sąd i MOPR, który wraz z dyrektorem placówki miał obowiązek podjąć działania w celu uregulowania sytuacji dziecka.

¹¹ W ramach nw. kwot ujęto również koszty z zakresu wypłaty świadczeń pieniężnych dla osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.

¹² Zmniejszenie rok do roku o 0,4%.

¹³ Wzrost j.w. o 9,3%.

¹⁴ Na terenie Miasta placówki tego typu nie funkcjonowały. Powyższe wyliczenia dotyczą finansowania pobytu dzieci pochodzących z Piotrkowa Trybunalskiego w placówkach z innych powiatów. W 2019 r. nie ponoszono takich kosztów.

W MOPR opracowano również procedurę postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka¹⁵. Procedura przewidywała możliwość odebrania dziecka w sytuacji, gdy pracownik socjalny w czasie wykonywania obowiązków służbowych stwierdzi bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia dziecka oraz możliwość umieszczenia dziecka u innej osoby najbliższej, w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub rodzinie zastępczej. Zgodnie z procedurą, pracownik socjalny był zobowiązany do wykonania tej czynności po wezwaniu policji i pogotowia ratunkowego. Niezwłocznie (do 24 godzin) powiadomiony powinien zostać sąd opiekuńczy. Ponadto procedura obligowała, aby w dniu następującym po odebraniu dziecka, pracownik ten udał się do miejsca jego pobytu celem sprawdzenia warunków bytowych.

CWRiDz dysponowało informacją bieżącą o wolnych miejscach w placówkach, do których można o każdej porze skierować dziecko z interwencji. Dodatkowo informacje dotyczące wykazu dzieci w ww. placówkach były przekazywane przez dyrektorów tych placówek na początku każdego miesiąca do MOPR.

(dowód: akta kontroli str. 220-255)

1.2. Organizacja i kontrola MOPR nad funkcjonowaniem placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym typu interwencyjnego.

a. Na terenie Miasta funkcjonowały dwie placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej (opiekuńczo-wychowawcze, socjalizacyjne) z miejscami dla dzieci z interwencji: Pogotowie Opiekuńcze przy ul. Wojska Polskiego 75 oraz Dom Dziecka przy ul. Wysokiej, będące jednostkami organizacyjnymi Miasta działającymi w formie jednostki budżetowej. Realizowały one zadania z zakresu systemu pieczy zastępczej, zapewniając dzieciom całodobową opiekę i wychowanie w sytuacjach niemożności ich zapewnienia przez rodziców. Jednostki te zobowiązane były do przyjmowania dzieci, niezależnie od miejsca zamieszkania, w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki doraźnej.

Każda z ww. placówek realizowała działania z zakresu:

- zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb;
- realizacji planu pomocy dziecku;
- umożliwienia kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi;
- umożliwienia dziecku powrotu do rodziny;
- zapewnienia dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- działań terapeutycznych na rzecz dziecka;
- zapewnienia korzystania przez dziecko ze świadczeń zdrowotnych.

(dowód: akta kontroli str. 116-150, 220-255)

b. Kontrolę nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi funkcjonującymi na terenie Miasta sprawował Prezydent, natomiast kontrolę nad rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinne domy dziecka - Dyrektor MOPR na podstawie upoważnienia nr 289/2015 Prezydenta z dnia 22 września 2015 r. do realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej.

Zarządzeniem nr 15/2015 Dyrektora MOPR z dnia 23 października 2015 r. wprowadzone zostały procedury kontroli nad rodzinami zastępczymi oraz rodzinnymi domami dziecka. Na każdy rok kalendarzowy przygotowywany był i zatwierdzany „Plan kontroli rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka”. Ponadto do 10 dnia każdego następnego miesiąca kierownik CWRDz przedkładał Dyrektorowi MOPR analizę kart monitoringu rodzinnej pieczy zastępczej. W analizie tej ujmowano dane o sytuacji w rodzinach zastępczych oraz prowadzących rodzinie

¹⁵ Wprowadzona zarządzeniem nr 4 Dyrektora MOPR z dnia 10 stycznia 2017 r. (załącznik nr 4 – procedura postępowania pracownika socjalnego przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia, w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie).

domy dziecka. Z każdej przeprowadzonej kontroli sporządzany był protokół. Plany kontroli były w pełni realizowane.

(dowód: akta kontroli str. 220-255, 258-266)

c. Na terenie Miasta łączna liczba miejsc w dwu placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu instytucjonalnego wynosiła 60. W placówkach tych umieszczano również dzieci odebrane w wyniku interwencji, przy czym nie określono limitu miejsc zarezerwowanych na wypadek konieczności przyjęcia ww. dzieci – w praktyce wykorzystywano dostępne w danym czasie, wolne miejsca. Relacja liczby dzieci umieszczonych w ww. placówkach w trybie socjalizacyjnym do liczby dostępnych miejsc dla dzieci przyjmowanych w trybie interwencyjnym kształtowała się następująco: 53 do 7 w 2017 r. oraz 56 do 4 oraz w latach 2018 i 2019, przy czym dostępna liczba wolnych miejsc ulegała w poszczególnych miesiącach znacznym zmianom. I tak: w 2017 r. wynosiła od zera do pięciu miejsc. Brak wolnych miejsc miał miejsce w styczniu i w miesiącach marzec - lipiec; przekroczenie limitu miejsc występowało w styczniu (o jedną osobę), w miesiącach kwiecień - lipiec (od trzech do pięciu osób). W lutym oraz w miesiącach sierpień - grudzień dysponowano wolnymi miejscami w liczbie od jednego do pięciu. W 2018 r. brak wolnych miejsc dotyczył miesięcy styczeń - luty, z czego w lutym przekroczone limit o dwie osoby. W miesiącach marzec - grudzień dysponowano wolnymi miejscami w liczbie od jednego do dziewięciu. W 2019 r., w okresie od stycznia do kwietnia dysponowano wolnymi miejscami w liczbie od jednego do ośmiu, a brak wolnych miejsc występował w miesiącach maj - czerwiec (z przekroczeniem limitu o jedną osobę).

(dowód: dowód: akta kontroli str. 300-302, 499-503)

Kierownik CWRiDz wyjaśnił, że w kilku miesiącach okresu kontrolowanego doszło do przekroczenia limitu dzieci w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, co było związane z potrzebą pilnego zabezpieczenia dzieci, których dobro, zdrowie i życie było zagrożone, jak również z potrzebą łączenia rodzeństw. Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej z miejscami interwencyjnymi jest doraźna opieka na dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki.

(dowód: dowód: akta kontroli str. 489)

d. Wg stanu na koniec 2017 r. wystąpiły cztery przypadki pobytu dziecka w trybie interwencyjnym przez okres powyżej trzech miesięcy, nie wystąpiły przypadki pobytu powyżej 18 i 12 miesięcy. Na koniec 2018 r. wystąpiły trzy przypadki pobytu dziecka powyżej 12 miesięcy, nie wystąpiły przypadki pobytu powyżej 18 miesięcy. Natomiast na koniec I półrocza 2019 r. wystąpiły cztery przypadki pobytu dziecka w placówce w trybie interwencyjnym powyżej trzech miesięcy. Stwierdzono, że placówki opiekuńczo-wychowawcze składały w powyższych sprawach wnioski do właściwego sądu o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających powrót do rodziny biologicznej lub umieszczenia w rodzinie przysposabiającej.

(dowód: akta kontroli str. 349-351)

Na podstawie szczegółowej analizy dokumentacji 15 dzieci stwierdzono, że CWRiDz podejmowało działania związane z oceną zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej, monitorowało wnioski kierowane do sądu o unormowanie sytuacji prawnej dzieci, a także korzystało z opinii psychologów w celu zapewnienia dzieciom z interwencji poczucia stabilizacji oraz zaplanowania określonych działań dla dobra dziecka, w tym m.in.: podjęcia leczenia, rehabilitacji, terapii lub innej formy wsparcia specjalistycznego.

(dowód: akta kontroli str. 511-610)

e. Jedna z dwu placówek na terenie Miasta z miejscami interwencyjnymi – Dom Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim była kontrolowana w 2018 r. przez upoważnionych pracowników Wydziału Zdrowia, Rodziny i Polityki Społecznej Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, w związku ze skargą wskazującą na możliwość ograniczania dziecku umieszczonemu w placówce kontaktów z rodzicem biologicznym. Przeprowadzono kontrolę w trybie uproszczonym, która nie wykazała nieprawidłowości, w szczególności w zakresie respektowania praw dziecka. Innych/planowych kontroli ww. placówek nie prowadzono.

Prezydent nie prowadził w latach 2017-2019 (I połowa) kontroli placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjno-interwencyjnego, działających na terenie Miasta. Upoważnieni pracownicy MOPR prowadzili natomiast kontrole rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka zgodnie z planem kontroli w powyższym zakresie na dany rok.

(dowód: akta kontroli str. 491-503)

f. Na podstawie analizy 15 spraw stwierdzono, że MOPR jako organizator pieczy zastępczej prawidłowo gromadził i z nielicznymi wyjątkami przekazywał do placówek interwencyjnych kompletną dokumentację, określoną w art. 38a ust. 1 ustawy, w zakresie umieszczanych w nich dzieci. Wyjątki dotyczyły sześciu przypadków: w jednym nie dostarczono karty szczepień dziecka, w drugim akcie zgonu jednego z rodziców, zaś w przypadku czworga dzieci przebywających w placówce od trzech do siedmiu dni MOPR nie przekazał kompletu wymaganych prawem dokumentów ze względu na krótki czas pobytu tych dzieci w placówce.

Kierownik CWRiDz wyjaśnił, że powyższe braki wynikały z faktu niedostarczenia kompletu dokumentów przez organy innej jednostki samorządu terytorialnego. MOPR występował o przedłożenie ww. dokumentacji celem przekazania jej dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, a w przypadkach krótkotrwałego pobytu dziecka MOPR nie był w stanie pozyskać i przekazać do placówki wymaganej ustawowo dokumentacji. Po uzyskaniu brakującej dokumentacji przekazywano ją do właściwej placówki opiekuńczo-wychowawczej, tj. miejsca aktualnego pobytu dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 307-313, 491-503)

g. Na podstawie objętej szczegółową kontrolą dokumentacji 15 dzieci stwierdzono, że każdorazowo w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach brali udział przedstawiciele MOPR, w szczególności Kierownik CWRiDz, asystenci rodziny i/lub pracownicy socjalni.

(dowód: akta kontroli str. 296-299, 491-503)

h. Dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując dziecko do przysposobienia, w sprawach objętych szczegółową kontrolą (dokumentacja dotycząca 15 dzieci) pracownicy placówki opiekuńczo-wychowawczej wysłuchiwali dziecka oraz uwzględniali jego zdanie, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalały. Wzmianka o uwzględnieniu opinii dziecka ujmowana była w protokole z posiedzenia zespołu. W jednym z analizowanych przypadków wychowanek został zaproszony na posiedzenie zespołu. Upřednio złożył jednak oświadczenie, że deklaruje chęć pozostania w placówce do czasu otrzymania lokalu mieszkalnego z zasobów gminy lub ukończenia szkoły, w której osiągnął pełnoletniość. Oświadczenie zostało załączone do protokołu z posiedzenia zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 307-313, 461-469, 511-610)

i. We wszystkich analizowanych przypadkach (jw.) dotyczących dzieci pochodzących z terenu Miasta, kierownik MOPR dochodził na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej świadczeń alimentacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 461-469, 690-699)

j. Prezydent Miasta, sprawujący kontrolę nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, nie przeprowadzał postępowań kontrolnych w ww. placówkach dysponujących miejscami interwencyjnymi.

(dowód: akta kontroli str. 499-503)

k. W sprawach objętych szczegółową kontrolą (15 spraw), siedmioro dzieci było sprawcą, ofiarą lub świadkiem przemocy. Wiedzę o występujących w placówkach przypadkach przemocy wśród wychowanków MOPR pozyskiwał m.in. w związku z przeprowadzaniem oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W pracach zespołu uczestniczył zawsze pracownik MOPR, jako przedstawiciel organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Protokół okresowej oceny sytuacji dziecka przedstawiany przez wychowawcę odpowiedzialnego za indywidualną pracę z dzieckiem, realizującego zadania wynikające z planu pomocy dziecku, obejmował całokształt zdarzeń mających bezpośredni wpływ na sposób funkcjonowania dziecka w placówce. Ocenie podlegało m.in. zachowanie dziecka na terenie placówki oraz poza nią. Przedstawiciel MOPR uzyskiwał pełną wiedzę o dziecku, również o przypadkach przemocy stosowanej przez dziecko lub przemocy stosowanej wobec dziecka, jak również o sytuacjach, kiedy dziecko było świadkiem przemocy. Dokonując analizy przyczyn ww. sytuacji ustalane były kolejne kroki w celu przeciwdziałania przypadkom przemocy w przyszłości. MOPR monitorował skuteczność działań w powyższym zakresie ze strony placówki. Na kolejnych posiedzeniach zespołu dokonywano oceny rezultatów wdrożonych działań i ich rezultatów oraz ewentualnie, w miarę potrzeb, określano inne metody osiągania zmiany postaw wychowanków.

(dowód: akta kontroli str. 511-610)

1.3. Nadzór MOPR nad funkcjonowaniem zawodowych rodzin zastępczych

a. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Piotrkowa Trybunalskiego była tylko jedna jednostka - MOPR. W wydzielonej komórce organizacyjnej do realizacji zadań w zakresie pieczy zastępczej - Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka utworzono Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 258-266, 274-277, 303-306)

b, c. Liczba rodzin zastępczych na terenie Miasta wyniosła:

- w 2017 r. - 136, z czego: 99 stanowiły rodziny zastępcze niezawodowe – spokrewnione, 32 - rodziny zastępcze niezawodowe – niespokrewnione, a pięć - rodziny zawodowe;
- w 2018 r. – 131, z czego odpowiednio: 91, 35 i 5;
- w I połowie 2019 r. - 124, z czego odpowiednio: 88, 30 i 6.

W przeważającej większości przypadków kwalifikowanie kandydatów odbywało się w ramach współpracy z Sądem Rejonowym, który zwracał się do organizatora pieczy zastępczej o nadesłanie opinii o kandydatach na rodziców zastępczych.

Na potrzeby związane z kwalifikacją na rodziców zastępczych:

- w 2017 r. sporządzono 29 diagnoz pedagogicznych oraz 29 opinii psychologicznych, a także przesłano 25 opinii do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim,
- w 2018 r. sporządzono 19 diagnoz pedagogicznych oraz 15 opinii psychologicznych, a także przesłano 20 opinii do sądu jw.,
- w 2019 r. (stan na 30 czerwca 2019 r.) sporządzono osiem diagnoz pedagogicznych oraz siedem opinii psychologicznych, a także przesłano siedem opinii do sądu jw.

MOPR, zgodnie z art. 46 ustawy, prowadził rejestr, który zawierał: pełne dane personalne kandydatów na rodziny zastępcze, dane o sytuacji rodzinnej, wykształceniu, zawodzie i miejscu pracy, źródłach dochodów, dane o warunkach mieszkaniowych i stanie zdrowia kandydata, zakresie ukończonych szkoleń i in.,

informację o pełnieniu przez rodzinę zastępczą zawodową funkcji pogotowia rodzinnego lub funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej. Rejestr był przekazywany do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim. W 2017 r. ww. rejestr został przekazany trzykrotnie, w 2018 r. dwukrotnie, a w I połowie 2019 r. jednokrotnie.

(dowód: akta kontroli str. 116-150, 470-480)

Według stanu na koniec 2017 r. MOPR dysponował siedmioma zakwalifikowanymi kandydatami na osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej lub prowadzące rodzinny dom dziecka, na koniec 2018 r. - ośmioma kandydatami, a na 30 czerwca 2019 r. – sześcioma kandydatami.

Kierownik CWRiDz wyjaśnił, że w kontrolowanym okresie podejmowano różnorodne działania promocyjne, których celem było m.in. pozyskanie kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, w tym: przeprowadzono akcję promocyjną w piotrkowskich szkołach, podczas której przekazywano informacje nt. pieczy zastępczej i rozdawano ulotki; wykorzystywano do tego celu również stronę internetową MOPR i audycje radiowe, a także korzystano z pomocy piotrkowskich kościołów; organizowano Dzień Rodzicielstwa Zastępczego, który był okazją do prezentowania środowiska rodzinnej pieczy zastępczej; przygotowywano Projekt Promocji Rodzicielstwa Zastępczego na dany rok kalendarzowy. Działania propagujące rodzinną pieczę zastępczą zostały również ujęte jako jedno z zadań w Powiatowych Programach Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście uchwalonych na lata 2016-2018 oraz 2019-2021.

Od 2016 r. MOPR realizował projekt Grupy Wsparcia, który przeznaczony był dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Głównym założeniem projektu było zbudowanie forum wymiany doświadczeń, uzyskiwania i udzielania wsparcia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych. Projekt przygotowywany był na dany rok kalendarzowy i realizowany cyklicznie – jeden raz w miesiącu.

Z realizacji powyższych zadań sporządzano sprawozdania, które były przekazywane do Prezydenta, jako zbiorcze sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu działalności MOPR jako organizatora pieczy zastępczej.

Ośrodek zapewniał rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji, a także uczestnictwo w konferencjach tematycznych, biorąc pod uwagę ich potrzeby. Przedmiotem szkoleń były głównie zagadnienia związane z wychowaniem w rodzinie zastępczej, treningiem umiejętności wychowawczych i znaczeniem rodzicielstwa zastępczego w kontekście przyczyn utraty przez dziecko rodziny własnej, przy czym w 2017 r. nie przeprowadzono ww. szkoleń, w 2018 r. przeszkolono 11 osób (rodzin zastępczych), a w I połowie 2019 r. 28 osób - rodzin zastępczych i jedną osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka.

Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze miały miejsce w 2018 r. – przeszkolono ośmiu kandydatów oraz w I połowie 2019 r., kiedy przeszkolono jednego kandydata na prowadzącego rodzinny dom dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 116-180, 357-426, 486)

Na podstawie szczegółowej analizy 10 spraw¹⁶ stwierdzono, że MOPR realizował zadania w zakresie opracowania pierwszej i kolejnych ocen sytuacji dziecka, z częstotliwością jeden raz na pół roku¹⁷. Ocena była dokonywana w związku z celami określonymi w ustawie, w szczególności dla ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, modyfikacji planu pracy z dzieckiem lub oceny zasadności

¹⁶ Analizą objęto dokumentację 10 dzieci, w tym 8 umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych i dwójga w rodzinnym domu dziecka.

¹⁷ Analizowane oceny dotyczyły dzieci w wieku pow. trzech lat.

dalszego jego pobytu w pieczy zastępczej i obejmowała m.in. aktualną sytuację rodzinną dziecka, analizę stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikacje planu pomocy dziecku, monitorowanie procedur adopcyjnych, ocenę stanu zdrowia i ocenę możliwości powrotu dziecka do rodziny.

Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka MOPR formułował na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazywał ją do właściwego sądu. W objętych kontrolą sprawach sąd nie wnosił o uzupełnienie przedłożonych ocen.

(dowód: akta kontroli str. 116-180, 461-469, 690-699)

d. W objętych szczegółową kontrolą sprawach (jw.) MOPR wyznaczał koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z procedurą przyznawania rodzinie zastępczej/prowadzącemu rodzinny dom dziecka, pełnoletniemu wychowankowi pieczy zastępczej wsparcia w formie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej¹⁸. Rodzina zastępcza składała do Dyrektora MOPR wnioski o przydzielenie koordynatora. Po zaakceptowaniu wniosków był przekazywany do kierownika zespołu, który wyznaczał koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator w terminie 14 dni od daty otrzymania dokumentacji dotyczącej rodziny dokonywał pierwszej wizyty w środowisku w celu rozeznania sytuacji rodziny zastępczej i umieszczonego w niej dziecka oraz podjęcia współpracy z rodziną.

(dowód: akta kontroli str. 116-180, 267-299, 499-503)

e, f, g. Na podstawie analizy dokumentacji 10 ww. spraw stwierdzono, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielali pomocy rodzinom zastępczym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka w realizacji ich zadań. Praca koordynatorów opierała się w głównej mierze na pomocy dzieciom oraz udzielaniu wsparcia podczas wypełniania obowiązków opiekuńczo – wychowawczych wobec małoletnich dzieci, jak i pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych. Stwierdzono, że koordynatorzy we współpracy z rodziną zastępczą, asystentem rodziny oraz innymi specjalistami zaangażowanymi w pomoc dla rodziny przygotowywali plan pomocy dziecku i jego modyfikację. Zapewniali rodzinom dostęp do specjalistycznej pomocy, w tym psychologicznej, pedagogicznej oraz prawnej.

Współpraca koordynatorów z instytucjami i osobami zaangażowanymi w pomoc rodzinie zorientowana była m.in. na reagowanie na pojawiające się w rodzinach zastępczych sytuacje kryzysowe. Każda taka sytuacja była omawiana podczas posiedzeń zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, na których zespół specjalistów podejmował decyzje dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w rodzinie zastępczej oraz określał działania niezbędne dla zapewnienia dziecku i rodzinie odpowiedniej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 116-180, 267-299, 499-503, 690-699)

h. W objętych szczegółową kontrolą 10 sprawach nie stwierdzono zjawisk patologicznych w realizowanym procesie wychowawczym. Stwierdzono, że MOPR realizował swoje zadania w zakresie oceny rodzin zastępczych, poddawał je corocznej kontroli.

W okresie objętym kontrolą wystąpiły przypadki rozwiązania dwu rodzin zastępczych z uwagi na problem alkoholowy osoby pełniącej funkcję rodziny zastępczej (po jednym przypadku w 2017 i 2019 roku; przypadki te nie dotyczyły spraw objętych szczegółową kontrolą).

Nie występowały przypadki wszczynania przeciw osobie pełniącej funkcję rodziny zastępczej postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia

¹⁸ Zarządzenie nr 9/2015 Dyrektora MOPR z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wprowadzenia procedur postępowania przy realizacji zadań przez MOPR.

publicznego. Wszystkie rodziny zastępcze w kontrolowanym okresie miały zapewnione wsparcie w postaci koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2017 r. w trzech rodzinach zastępczych miały miejsce nw. interwencje Policji:

- interwencja dotyczyła sprawowania opieki przez rodzica zastępczego w stanie po spożyciu alkoholu, gdzie po wylegitymowaniu oraz badaniu alkomatem przez policję rodzic zastępczy powiadomił o zajściu innego członka rodziny, który przejął opiekę nad dziećmi; koordynator sporządził informację do sądu dotyczącą interwencji;
- interwencja związana z awanturą wywołaną przez będącego pod wpływem alkoholu rodzica zastępczego; MOPR złożył pisemną informację do sądu oraz zgłosił sprawę zajścia do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i zobowiązał do utrzymania abstynencji oraz uczęszczania na terapię dla osób z problemami alkoholowymi; założona została Niebieska Karta, następnie na posiedzeniu zespołu do okresowej oceny rodziny zobowiązano małżonkę sprawcy aby złożyła wniosek o jego eksmisję, a na kolejnym posiedzeniu zespołu (jw.) stwierdzono brak zasadności pobytu dziecka w rodzinie zastępczej; sąd wszczął postępowanie o zmianę zarządzeń opiekuńczych, a w konsekwencji rozwiązał rodzinę zastępczą;
- interwencja spowodowana zgłoszeniem przez dziecko molestowania przez ojczyrna; wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”, którą zakończono z uwagi na fałszywe zeznania małoletniej/pomówienie.

W 2018 r. interwencje miały miejsce w sześciu rodzinach, w tym:

- w wyniku interwencji i działań MOPR (wniosek o zmianę zarządzeń opiekuńczych) sąd zobowiązał rodzica zastępczego do podjęcia leczenia;
- interwencja w związku z podejrzeniem posiadania przez małoletniego substancji psychoaktywnych; decyzją zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka z udziałem nieletniego, stwierdzono brak zasadności pobytu dziecka w rodzinie zastępczej i umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym z uwagi na postępujący proces demoralizacji; dodatkowo małoletni otrzymał nadzór kuratora;
- interwencja w związku z nietrzeźwością rodzica zastępczego; dokonano oceny rodziny zastępczej (ocena negatywna); wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” (procedura trwa); koordynator skierował do sądu wniosek o zmianę zarządzeń opiekuńczych; sprawca zajścia podjął leczenie odwykowe (leczenie jest kontynuowane);
- interwencja w związku z konfliktem dziecka z rodzicem zastępczym; wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” (karta zamknięta); podjęto współpracę z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapeutycznym w Rawie Mazowieckiej celem przeciwdziałania procesowi demoralizacji małoletniego;
- interwencja w związku z podejrzeniem sprawowania opieki nad małoletnimi pod wpływem alkoholu; wizyta koordynatora wraz z pracownikiem socjalnym (wezwanie policji); opiekę nad dziećmi przejął wnuk rodzica zastępczego; MOPR wezwał rodzica zastępczego do CWRiDz celem wyjaśnienia zaistniałej sytuacji; koordynator sporządził wniosek do sądu o zmianę zarządzeń opiekuńczych wobec małoletnich; sąd wymierzył karę nagany oraz ustanowił nadzór kuratora sądowego; w związku powtarzaniem się problemu dzieci trafiły do Domu Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim; rodzina zastępcza została rozwiązana;
- interwencja w trakcie wizyty w środowisku rodziny zastępczej, koordynator wezwał policję w związku z podejrzeniem spożywania alkoholu przez rodzica zastępczego podczas sprawowania opieki nad małoletnim; w związku z zaistniałą sytuacją poinformowano pełnoletnie rodzeństwo dziecka, które przejęło piekę nad dzieckiem; koordynator sporządził informację do sądu dotyczącą interwencji.

W I połowie 2019 r. w czterech rodzinach zastępczych miały miejsce nw. interwencje Policji:

- interwencja w związku powtarzającymi się buntowniczymi zachowaniami małoletniego, lekceważącym stosunkiem do opiekuna prawnego, kradzieżami pieniędzy (małoletni został zapisany do poradni psychologiczno – pedagogicznej w celu objęcia go terapią EEG – Biofeedback, terapią grupową dla uczniów z problemami emocjonalnymi i wychowawczymi; dodatkowo wsparciem psychologicznym został objęty opiekun prawny - powyższe działania nie przyniosły efektu); koordynator wystąpił do sądu z informacją dotyczącą rodziny zastępczej; małoletni został umieszczony w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii;
- interwencje w związku z demoralizacją małoletniego (kradzież w sklepie, jazda taksówką bez uiszczenia opłaty); rodzic zastępczy złożył wniosek do poradni psychologiczno – pedagogicznej o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego celem umieszczenia małoletniego w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii;
- interwencja w związku z ucieczką małoletniego z domu; koordynator rodzinnej pieczy zastępczej przedłożył informację do Sądu Rejonowego o ww. zajściu;
- interwencja w związku z ucieczką małoletniego, po dokonaniu kradzieży portfela opiekunowi prawnemu; MOPR przekazał informację do Sądu Rejonowego o postępującym procesie demoralizacji; skierowano małoletniego do młodzieżowego ośrodka socjoterapeutycznego i ustanowiono nadzór kuratora; ostatecznie umieszczono małoletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym na podstawie postanowienia sądu (na wniosek kuratora).

(dowód: akta kontroli str. 470-490, 690-699)

i. W okresie objętym kontrolą koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielali pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym w wypełnianiu ich funkcji, w oparciu o comiesięczne plany pracy, które wskazywały zarówno zadania, jak i konkretne działania, a także sposób ich dokumentowania. Podejmowane działania były na bieżąco dokumentowane w formie notatek służbowych. Na początku kolejnego miesiąca każdy koordynator sporządzał raport z realizacji planu pracy, w którym wskazywano podjęte działania oraz stopień ich realizacji. Wskazywano również odniesienia do notatek służbowych dokumentujących efekty pracy z konkretną rodziną.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzali coroczne sprawozdania z efektów swojej pracy i przedkładali je organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast MOPR przedstawiał Prezydentowi i Radzie Miasta sprawozdania z efektów swojej pracy, jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 116-180, 276-295)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

MOPR zorganizował na terenie Miasta miejsca interwencyjne w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, przy czym występowały przypadki krótkotrwałego przekroczenia limitu miejsc w tych placówkach, związane z koniecznością natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki w sytuacji kryzysowej. Pomimo podejmowanych działań promocyjno-informacyjnych, w okresie objętym kontrolą MOPR nie pozyskał kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. Ośrodek zapewnił na terenie Miasta właściwą liczbę koordynatorów pieczy zastępczej. Kandydatom do stworzenia rodzin zastępczych udzielał wsparcia i umożliwiał odbycie szkoleń podnoszących ich kwalifikacje. MOPR monitorował wnioski kierowane do sądu o przeniesienie dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych z miejscami dla dzieci odebranych w wyniku

interwencji do innych placówek i rodzin w celu ograniczenia czasu pobytu dzieci w warunkach tymczasowych. Ośrodek, z nielicznymi wyjątkami, sprawnie gromadził i przekazywał placówkom opiekuńczo-wychowawczym dokumentację dotyczącą umieszczanych w nich dzieci. Radzie Miasta składał coroczne sprawozdania z działalności MOPR oraz zestawienia potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej na kolejne lata.

OBSZAR

2. Prawdliwość i skuteczność działań MOPR na rzecz unormowania sytuacji dzieci

Opis stanu faktycznego

2.1. Współpraca MOPR z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku oraz rodziną biologiczną dziecka

a. W kontrolowanym okresie do placówek opiekuńczo-wychowawczych typu instytucjonalnego przyjęło w trybie interwencyjnym łącznie dziewięć dzieci poniżej 10 roku życia, z tego w 2017 r. dwoje, w 2018 r. troje, a w I połowie 2019 r. czworo.

Na podstawie analizy dokumentacji (15 spraw) stwierdzono, że w każdym przypadku placówki opiekuńczo-wychowawcze składały wnioski do właściwego sądu o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających powrót do rodziny biologicznej lub umieszczenia w rodzinie przysposabiającej. W badanej próbie stwierdzono jeden przypadek dziecka w wieku poniżej 10 lat przebywającego w placówce typu interwencyjnego powyżej trzech miesięcy. MOPR zawiadomił sąd, że minął ustawowy okres pobytu dziecka w placówce (3 miesiące). Nie stwierdzono negatywnych skutków przedłużającego się terminu przebywania dziecka w placówce. Po pięciu miesiącach od daty przyjęcia dziecka do placówki w trybie interwencyjnym zostało ono umieszczone w rodzinnym domu dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 511-610)

b. W objętych kontrolą sprawach¹⁹ MOPR jako organizator pieczy zastępczej w zakresie wykonywanych zadań współpracował z sądami i kuratorami sądowymi, pracownikami pomocy społecznej i asystentami rodziny oraz innymi osobami i instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku w celu uregulowania sytuacji prawnej dziecka i skrócenia pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej z miejscami dla dzieci z interwencji. Przedstawiciel MOPR uczestniczył w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Nie stwierdzono przypadków niepoinformowania sądu, szkoły lub rodziców biologicznych dziecka o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 296-299, 511-610)

c. W objętych szczegółową kontrolą sprawach²⁰ MOPR współpracował ze wszystkimi rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej zamieszkujących na terenie Miasta. Na potrzeby tej współpracy w CWRiDz powołany został zespół do spraw asysty rodzinnej w celu prowadzenia pracy z rodziną, również w sytuacjach czasowego umieszczenia dziecka poza nią, w tym na czas pobytu dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Oprócz współpracy prowadzonej przez ww. zespół, pracę z rodzinami podejmowali terenowi pracownicy socjalni MOPR. Działania asystenta rodziny i pracownika socjalnego były oparte na wspólnie opracowywanym planie pracy z rodziną i miały charakter długofalowy. Wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych obejmowało planowe działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania swoich funkcji i powrót dziecka do rodziny.

¹⁹ Próba 15 spraw.

²⁰ Próba obejmująca 25 spraw.

Działania zorientowane były m.in. na analizę przyczyn kryzysu w rodzinie, pomoc w nabyciu przez rodzica biologicznego umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, przezwyciężenie trudnej sytuacji kryzysowej, zwalczenie nałogu oraz polepszenie warunków ekonomicznych i mieszkaniowych.

W sytuacjach umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej podejmowano również współpracę z rodziną dziecka. Zgodnie z procedurami MOPR, każdemu z rodziców biologicznych pisemnie wskazano adres placówki i termin doprowadzenia do niej dziecka. Nawiązywano osobisty kontakt z rodzicami biologicznymi w celu omówienia szczegółów związanych z funkcjonowaniem dziecka: stanem jego zdrowia, indywidualnymi potrzebami, kwestią kontynuowania leczenia specjalistycznego, rehabilitacji itp. Informacja o umieszczeniu dziecka w placówce wraz z kopią postanowienia sądu przekazywana była terenowemu pracownikowi socjalnemu, który podejmował pracę z rodzicami biologicznym w zakresie pracy socjalnej, oferowania możliwości korzystania z usług ośrodka interwencji kryzysowej, wsparcia psychologa i prawnika. Udzielano również wsparcia w formie pomocy asystenta rodziny. Rodzice biologiczni byli zapraszani na spotkania zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej/placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W skład zespołów okresowej oceny powoływano przedstawicieli organizatora pieczy zastępczej, asystentów rodziny, sądu oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Rodzicom zapewniano możliwość wypowiedziania się nt. planowanych przez nich działań mających na celu powrót dziecka pod ich opiekę, potrzeb i oczekiwań w zakresie udzielenia wsparcia specjalistycznego np. porad psychologicznych, pedagogicznych, czy terapii uzależnień. Udzielano również wskazówek dotyczących postępowania w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, prawidłowego oddziaływania na dziecko, sposobu, terminów i rodzaju odwiedzin oraz urlopowania dziecka do rodziny biologicznej.

Przed terminem każdego posiedzenia ww. zespołu terenowy pracownik socjalny sporządzał na podstawie prowadzonej pracy z rodziną pisemną opinię o sytuacji rodziny, podjętych przez nią działaniach naprawczych oraz o możliwości powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Każdorazowo na posiedzeniu zespołu ds. okresowej oceny przedstawiana była pisemna opinia, do której każdy z uczestnik zespołu, w tym rodzic zastępczy mógł wnieść uwagi, zastrzeżenia, sugestie do dalszej pracy. Decyzje podjęte przez specjalistów uczestniczących w posiedzeniu przedstawione rodzicowi biologicznemu miały na celu wzmocnienie roli rodzica w życiu dziecka oraz funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziców, przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.

Ponadto rodzicom biologicznym przedstawiano możliwość wnioskowania o objęcie ich rodziny wsparciem w postaci pracy asystenta rodziny (w niektórych przypadkach rodzinę do współpracy z asystentem zobowiązywał również sąd).

Każdy z rodziców dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej otrzymywał skierowanie dla dziecka do placówki opiekuńczo - wychowawczej.

(dowód: akta kontroli str. 267-299, 511-610)

2.2. Skuteczność działań MOPR

a. W okresie objętym kontrolą do rodziny biologicznej powróciło 41 dzieci przebywających w placówkach z miejscami interwencyjnymi i rodzinach zastępczych, z czego 15 w 2017 r., 21 w 2018 r. i 5 w I półroczu 2019 r. W badanej próbie 15 dzieci wystąpił jeden taki przypadek (w 2017 r.).

(dowód: akta kontroli str. 461-469, 481)

b, c. Spośród dzieci przebywających w placówkach socjalizacyjno-interwencyjnych do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej trafiło 43, odpowiednio (jw.): 18, 12 i 13, natomiast: 14, 6 i 2 z ww. grupy dzieci zostało przysposobionych.

W ww. grupie dzieci, w objętych szczegółową kontrolą 15 sprawach, jedno dziecko założyło własne gospodarstwo domowe (6,7%), a trzynastoro (86,7%) trafiło do instytucjonalnej pieczy zastępczej (z czego pięcioro do rodzinnego domu dziecka).

(dowód: akta kontroli str. 461-469, 481, 511-610)

W 2017 r. wystąpiły trzy przypadki ponownego pobytu tych samych dzieci w pogotowiach opiekuńczych, w 2018 r. - dwa, a w pierwszej połowie 2019 r. - trzy. Głównymi przyczynami takich sytuacji były problemy alkoholowe rodziców i/lub trudności/bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W objętej kontrolą próbie 15 spraw wystąpił jeden taki przypadek.

(dowód: akta kontroli str. 461-469, 481, 511-610)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

MOPR jako organizator pieczy zastępczej współpracował z sądami i kuratorami sądowymi, pracownikami pomocy społecznej i asystentami rodziny oraz innymi osobami i instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku w sytuacji kryzysowej. Ośrodek podejmował działania mające na celu skrócenie okresu przebywania dziecka w placówce w trybie interwencyjnym. Współpracował również z rodzinami biologicznymi dzieci w celu zapewnienia ewentualnego powrotu dziecka do rodziny.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

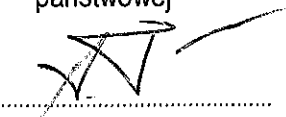
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

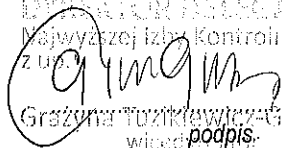
Łódź, 12 grudnia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Kontroler
Andrzej Pietrzyk
główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi
z up.

Grzegorz Tuzikiewicz
wicedyrektor
podpis